

ten. Mijn oude school, die een aantal zwakke kinderen door middel van passend onderwijs en veel creativiteit van de leerkrachten tot en met groep acht op school wist te houden, wordt afgerekend op het gemiddelde van de cito eindtoetsen, die uiteraard flink duiken wanneer je een aantal zwakke broeders en zusters binnen je gemeenschap weet te handhaven. Dat kan ik alleen uitleggen als paradoxaal beleid.

Diane Ravitch is een van de grondleggers van het uitgebreide toetssysteem dat op dit moment het onderwijs in grote delen van de Verenigde Staten totaal verziekt en de rol van leerkrachten teruggebracht heeft tot die van toetsinstructeur. Een toetsinstructeur die ook nog eens genadeloos afgerekend kan worden op de resultaten van leerlingen. Ravitch heeft dan ook spijt als haren op haar hoofd. Ze schreef een boek als boetedoening: *The Death and live of the Great American Schools* system.

Laten wij niet in diezelfde valkuil stappen en prioriteiten gaan stellen. Wij moeten meer verantwoorde keuzes gaan maken om de samenleving op de kaart te zetten, daarom moet de kleuter weer kleuter kunnen zijn en het vertrouwen in kleuterleerkrachten en hun vorm van onderwijs geven hersteld worden.

Waarbij onmiddellijk het woord keuze toelichting behoeft, aangezien wij de huidige kleuter weinig keuzes meer laten maken, maar de samenleving wel steeds complexer wordt waardoor het maken van keuzes ook steeds belangrijker wordt en ook die vaardigheid dient opnieuw geïmplementeerd te worden.

De kleuter in Nederland heeft al niet meer erg veel te kiezen, hij gaat van voorschoolse opvang door naar de basisschool, blijft daar over en gaat na schooltijd door naar de naschoolse opvang. Zou het daarom geen goede zaak zijn hem in ieder geval zijn identiteit terug te geven? Dat zal hem en ons enorme winst op gaan leveren.

Tilburg, 28 november 2012

Erica Ritzema, Werkgroep Kleuteronderwijs

Leren door samen hardop na te denken: dát is filosoferen in de klas

Door Karen Faber

Kun je praten zonder woorden? Kunnen computers denken? Hebben bomen gevoel?

Juf, waarom moet ik eigenlijk naar school...? Vragen waar kinderen zich spontaan over verwonderen. Vragen waar zelfs de leerkracht niet zo één, twee, drie een antwoord op weet. Tijdens het filosoferen met kinderen

en jongeren, neem je deze vragen serieus om samen te onderzoeken.

In het huidige onderwijs krijgen die vragen van kinderen en jongeren soms weinig ruimte. Het is immers de leerkracht die de vragen stelt. De leerlingen behoren antwoorden te geven. Maar hier is iets vreemds aan de hand... De leerkracht stelt namelijk een vraag waarop hij of zij het antwoord zelf al weet! Het is een controlerende vraag. De vraag is eigenlijk: 'rara, wat denkt de leerkracht?'. De leerkracht is immers pas tevreden als het antwoord ongeveer overeenkomt met zijn of haar eigen antwoord. Als de leerkracht uiteindelijk altijd het laatste woord heeft, leren kinderen en jongeren dat de opvoeder (volwassene) degene is die het antwoord weet. Zij concluderen dat het belangrijk is om de juiste antwoorden te weten. Daar draait het leren om. Het belang van de vraag is ondergeschikt. En dat is jammer, want waar antwoorden het denkproces sluiten, vormen vragen de start van een denkproces. Juist het vertrekpunt en de weg zijn interessant en leerzaam. Kinderen hebben van nature veel vragen en zij 'verlangen naar wijsheid'. Hun vragen moet je koesteren, als zijnde de motor van het leren.

Als het onderwijs gericht is op kritisch leren denken, dan vraag ik me af: hoe kun je dit bereiken, wanneer je jezelf (als leerkracht) als deskundige autoriteit opstelt? Is dat niet een paradox, zoals onderstaande cartoon die illustreert?

Wat zou er gebeuren als je de houding van de leerkracht en de leerlingen eens omdraait? Stel je voor dat de leerkracht zich als 'onwetende' opstelt en de leerlingen zelf vragen laat stellen én antwoorden laat geven. Op deze manier komt de leerkracht veel over de leerlingen en hun gedachten te weten. Ik laat me inspireren door de beroemde filosoof Socrates. Net als een vroedvrouw haalde hij iets uit mensen dat hij er niet zelf ingestopt had... Dit in tegenstelling tot ons huidige onderwijs, dat toch nog vooral gericht is op reproductie en controle van kennis (die de leerkracht er eerst zelf 'ingestopt' heeft), ondanks de toegenomen aandacht voor vakken die gericht zijn op de creatieve en sociaal-emotionele ontwikkeling (waaronder Filosofie). Het is

Karen Faber (MSc/ MA) organiseert vanuit haar onderneming Wereldwijs lesprogramma's en trainingen 'filosoferen met kinderen en jongeren' (www.wereldwijsfilosoferen.nl) en is docent Pedagogiek en Filosofie aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

E-mail: info@wereldwijsfilosoferen.nl